

Sztehlo Gábor laudációja

Hölgyeim és Uram!

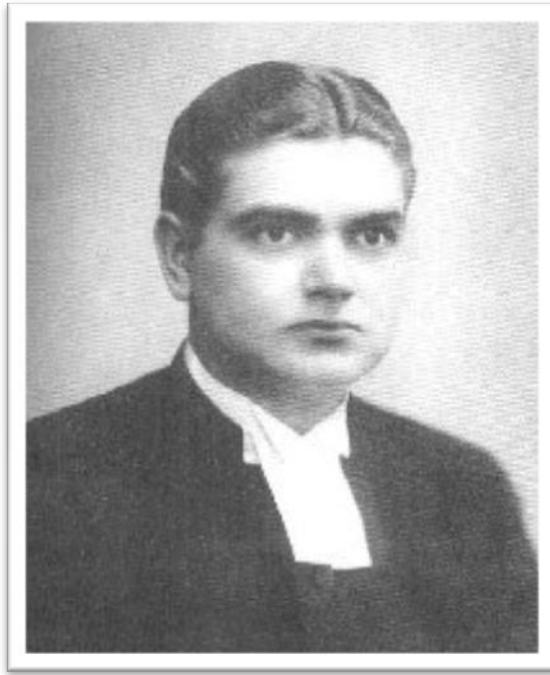
Néhány fénykép segítségével a posztumusz Magyar Örökség-díjjal kitüntetett Sztehlo Gábor evangélikus lelkész életének egy-egy állomását szeretném bemutatni.

1944 novemberében Sztehlót arról értesítették, hogy egy idős házaspár Király utcai lakásában egy elhagyott kislány kér menedéket. Azonnal autóba ült, és oda sietett. A házaspárnak megígérte, hogy biztonságba helyezi a gyermeket. Már indult volna, amikor egy asszony arra kérte, hogy a szomszéd gyerekét is vigye el: a szülőknek gettóba kellene vonulniuk, de inkább a szökést választják. Sztehlo immár két gyerek kezét fogva indult el a kocsijához. Kint utcagyerekek állták körül autóját. Egy kisfiú elmondta neki, hogy nincsen senkije, egyedül maradt. Sztehlo a három gyermeket az autó padlójára fektette, pokróccal betakarta őket, és a fegyveresek mellett elrobogva egy budai villába vitte őket.

Ki volt Sztehlo Gábor?

Elsősorban evangélikus lelkész.

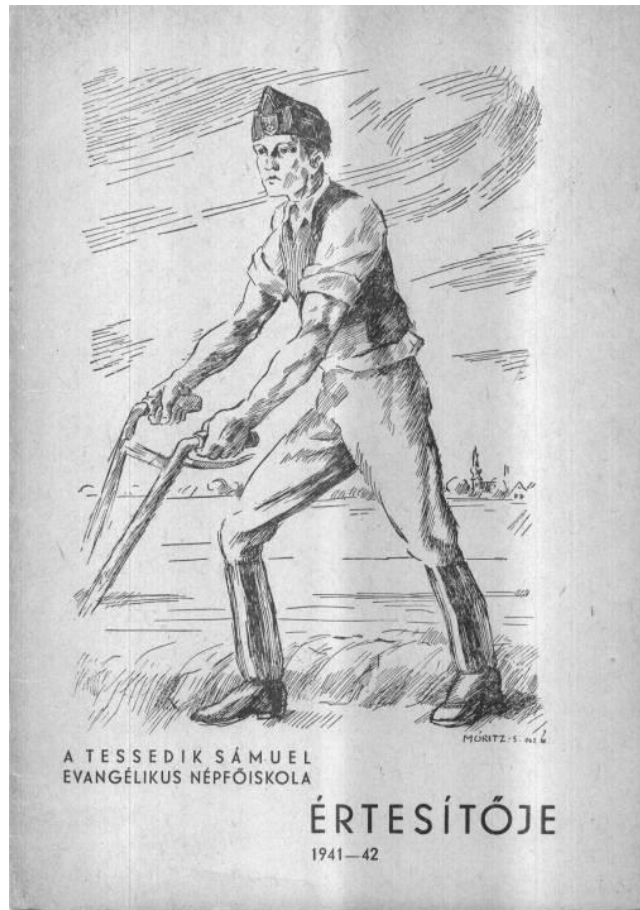
Egy prédikációjából idézek:

*„Szükségünk van valakire [...],
aki nem tehetetlenül áll a világméretű problémákkal szemben,
aki felismeri a szociális bajokat és képes azokat elhárítani,
aki nem bőrük és intelligenciájuk szerint osztályozza az embereket,
aki vezet,
aki összeköt minket,
aki békességet ad,
aki képessé tesz szeretni,
aki megszabadít a félelmektől és problémáktól,
aki nem a bűneim szerint ítél meg,
aki megbocsát és nem vádol,
aki értelmet ad életemnek.
Tehát Jézusra van szükségünk!”*

Igen, evangélikus lelkészként legfőbb feladatának a Jézusról szóló tanúskodását tekintette. Finnországi tanulmányai után Hatvanban volt – egyebek mellett templomépítő – lelkész, majd Nagytarcsára került. Kora reggel – nemcsak vasárnap – felvette Luther-kabátját, és elindult a templom felé. Útközben mind többen csatlakoztak hozzá, a templom környékén már feketéllett az út. Sztéhlo kisugárzását érzékelteti ez a jelenet.

Másodszor, népfőiskolai szervező volt Sztéhlo Gábor.

Hadd idézzek ebben az összefüggésben is tőle:

„Célunk, hogy mély lelki életet élő, a műveltség útján elindított, szakmailag képzett parasztfjúságot neveljünk, akik később képesek lesznek vezető pozíciók betöltésére is”.

Szehlo hamar felismerte, hogy az egyházak többségében olyan iskolákat tartanak fenn, amelyek a népnek csak módosabb rétegét fogadják. Nem volt olyan intézet, ahol a parasztság tovább képezhette volna magát. Ezért Magyarországon elsőként népfőiskolát szervezett. Vallotta, hogy az ifjúságot a nevelés és a képzés segítségével lehet csak felemelni. Itt legfőbb cél nem a tudomány és az ismeret közlése volt, hanem a mezőgazdasági, irodalmi, történelmi, néprajzi és egyéb ismeretek befogadási készségének fejlesztése és gyakorlati alkalmazása.

Harmadszor: Szehlo Gábor zsidómentő volt.

„Vétkezünk a zsidó nép ellen. A felebarát ellen. Nemcsak 1944-ben, hanem már sokkal korábban” – Isten kezében címmel közreadott naplójának végén írta ezt. Pedig ő életük kockáztatásával mentette az üldözötteket. Püspöke küldésére először a Jó Pásztor Misszióban, aztán lényegében önállósulva, immár mindenfajta jogi keretet szétfeszítve ment utána a bajba jutottaknak. Szervezett, konspirált, mozgósított. A nyilas államtitkár ezt mondta róla: „Mondjátok meg annak a lutheránus papnak, hogy jól ismerem. Hagyjon fel a zsidók mentésével, mert széttöröm rajta a lovaglóostoromat.” Őt azonban nem lehetett megfélemlíteni. Ma már – egyebek mellett a Világ Igaza címmel is elismert – történelem, hogy legalább 1600 gyermeknek és 400 felnőttnek adott menedéket.

Negyedszer, az Öröm Városának, a Gaudiopolisznak megálmodója és első államfője volt. Ismét tőle idézek:

„A társadalom szélső pólusai találkoztak: arisztokraták és proletárok, nagykereskedők és kispolgárok, illegális kommunisták és jobboldali mentalitásúak gyermekei verődtek össze. Nálunk egyedül az volt a kérdés: rászorul-e a segítségre az a gyermek? Üldözött-e, elhagyott-e? Ha igen, be kell fogadni.”

A háború utáni zűrzavarban már valóban ilyen sokszínűvé vált a helyzet. Árván maradt zsidó gyerekek mellett egykori csendőrök és bebörtönzött háborús bűnösök gyerekei is az utcán kóboroltak. A *Valahol Európában* nemzedéke volt ez. Sztéhlo Gábor itt sem szabott feltételeket, az általa alapított Gaudipoliszban a szabadság köreit hozta létre. Demokráciát és önkormányzatot valósított meg akkor, amikor az országban már az önkény uralkodott.

1950-ben elégelte meg a hatalom a szabadságnak és az örömmek ezt az önfelelt gyakorlását. Amikor Sztehlót eltávolították, majd a Gaudipoliszt is megszüntették, ő alázatosan a fogyatékos gyermekek felé fordult. A gyülekezeti munka, népfőiskola, a zsidómentés és gyermekköztársaság után ez volt Sztéhlo Gábor munkájának ötödik területe.

Erről a munkaterületről így vallott: „Sokszor kérdik, miért végzi ezt az egyház? Nem jobban végezné ezt a tanács, az állam? Mennyivel inkább tudná elvégezni ezt valamilyen minisztérium, amelyiknek több pénze van erre. [...] Miért végzi ezt az egyház? [...] Mert Isten az irgalmas samaritanusnak ezt mondta: „vedd fel ezt a te felebarátodat”. Ezt mondotta, és azt teszi az egyház. Ezért kell tennie... Nem szociális munkát, nem baráti cselekedetet, hanem Isten parancsát teljesítve.”

Amikor rá akarták venni, hogy az általa gondozott szellemi és testi fogyatékosokat otthagya jobb körülmények között éljen, rájuk mutatott: „Ezek itt mind szeretnek engem. Ezt a szeretetet nem szabad megcsúfolni!”

Hisszük, hogy Sztehlo Gábor, a gyermekmentő evangélikus lelkész azok közé tartozik, akinek Jézus, az utolsó ítélet során ezt mondja: „Éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, börtönben voltam, és eljöttetek hozzám.” (Mt 25, 35-36)

Dr. Fabiny Tamás
evangélikus püspök